

KARTA KURSU

Nazwa	Etyka rodzinna
Nazwa w j. ang.	Family Ethics

Koordynator	Dr Anna Szklarska	Zespół dydaktyczny
		Dr Anna Szklarska Instytut Socjologii Katedra Filozofii i Etyki
Punktacja ECTS*	5 pkt	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zaznajomienie studentów z najważniejszymi problemami etyki rodzinnej, z jakimi mogą mierzyć się w swojej pracy, zarówno w ich teoretycznym, jak i w praktycznym kontekście. Etyka rodzinna analizuje uniwersalne dylematy moralne związane z funkcjonowaniem rodziny, miłością w związku czy pomiędzy rodzicami a dziećmi, odnośnie granic wzajemnych zobowiązań, ewolucji ról w rodzinie oraz różnych aspektów relacji rodzinnych, rozpatrując te kwestie na gruncie najważniejszych stanowisk etycznych: deontologizmu, utilitaryzmu, emotywizmu, moralnego absolutyzmu i innych. W ramach kursu przybliżone zostaną wybrane problemy etyki rodziny, m.in. zagadnienie etycznych aspektów wychowania w ujęciu filozofów starożytnych i nowożytnych, problem granic wolności reprodukcyjnej tj. autonomii rodziców a ciążyącym na nich obowiązku niewyrządzenia genetycznej szkody swoim dzieciom oraz temat sprawiedliwego dostępu do dóbr i podziału majątku w rodzinie (czy według zasług, czy każdemu po równo, a może najwięcej dla najuboższego?). Omówione zostaną ponadto wybrane wątki etyki seksualnej, problem opieki nad chorymi, niepełnosprawnymi i będącymi w podeszłym wieku członkami rodziny oraz problem przemocy.

Warunki wstępne

Wiedza	
Umiejętności	
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W_01 Student ma wiedzę odnośnie różnych stanowisk etycznych, zna terminologię etyczną..	K_W01
	W_02 Posiada uporządkowaną wiedzę dotyczącą głównych nurtów etyki. Potrafi je powiązać z wartościami i normami etyki rodzinnej.	K_W02, K_W17
	W_02 Student ma wiedzę odnośnie różnych sposobów argumentacji w zakresie dylematów etycznych związanych z funkcjonowaniem rodziny.	K_W01
	W_03 Student poznaje i analizuje wybrane modele wychowania w ich aspekcie etycznym.	K_W01, K_W02

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U_01 Potrafi dokonać krytycznej analizy etycznych argumentów pojawiających się we współczesnych sporach dotyczących rodziny.	K_U02, K_U03
	U_02 Umie rozpoznać i nazwać etyczne dylematy dotyczące różnych problemów etyki rodzinnej.	K_U02, K_U03
	U_03 Potrafi uzasadnić swoje stanowisko w dyskusji odwołując się do racji stricte etycznych, z wykorzystaniem terminologii etycznej.	K_U02, K_U03
	U_04 Potrafi dokonać analizy porównawczej dyskursu etycznego i psychologicznego.	K_U02, K_U03
	U_05 Potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, selekcjonować informacje dotyczące życia rodzinnego i związanych z nim reguł i wartości. Potrafi korzystać z literatury naukowej w omawianej dziedzinie oraz czytać teksty ze zrozumieniem.	K_U04
	U_06 Potrafi łączyć zdobytą wiedzę z zakresu etyki z dziedzinami pokrewnymi.	K_U05

Kompetencje społeczne	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
-----------------------	-----------------------------	-------------------------------------

	K_01 Prowadząc działalność naukową uwzględnia jej etyczne i moralne aspekty. Stosuje się do zasad współpracy w społeczności akademickiej.	K_K01
	K_02 Jest otwarty na współpracę z innymi psychologami, pedagogami oraz ze specjalistami innych dziedzin, w tym filozofami.	K_K02
	K_03 Nabywa kompetencje w zakresie sztuki prowadzenia sporów z zastosowaniem zasad kultury społecznej debaty.	K_K01, K_K02
	K_04 Jest kompetentny w zakresie stosowania zasad i wartości etyki życia rodzinnego. Cechuje go wrażliwość moralna wykształcona w trakcie kursu.	K_K01
	K_05 Rozumie potrzebę ciągłego rozwoju moralnego.	K_K03
	K_06 Docenia znaczenie życia rodzinnego dla jednostkowego i społecznego rozwoju.	K_K04
	K_07 Jest wrażliwy na problemy życia rodzinnego, unika myślenia stereotypowego. Jest gotowy do komunikowania się, otwartej dyskusji i współpracy.	K_K12, K_K11, K_K13_

Organizacja										
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach								
		A		K		L		S		P
Liczba godzin	20			10						

Opis metod prowadzenia zajęć

Autorski wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej. Na ćwiczeniach odbywa się dyskusja wokół wybranego tekstu dotyczącego problematyki etyki rodziny. Główne tezy wyłożone w tekście na początku zajęć są przedstawiane w formie referatu lub prezentacji przygotowanej przez studentów. Następnie są one analizowane i komentowane przez wszystkich uczestników zajęć.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01	X						X	X	X				
W02	X						X	X	X				
W03	X						X	X	X				
U01	X						X	X	X				
U02	X						X	X	X				
U03	X						X	X	X				
K01	X						X	X	X				
K02	X						X	X	X				
K03	X						X	X	X				

Kryteria oceny	Zaliczenie konwersatorium odbywa się w oparciu o przygotowanie referatu i/lub prezentacji dotyczącej jednego z tematów omawianych na zajęciach, jak również w oparciu o aktywny udział w dyskusjach na ćwiczeniach. Zaliczenie wykładu następuje w oparciu o systematyczną obecność na wykładach (dopuszczalna jest nieobecność na 25 procentach zajęć, w wypadku większej liczby nieobecności trzeba będzie przygotować dodatkową pracę pisemną).
----------------	--

Uwagi	Przedmiot obowiązkowy na studiach niestacjonarnych jednolitych magisterskich na kierunku: Psychologia
-------	---

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykład (20h):	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etyka jako nauka. Etyka zawodu psychologa. Problematyka etyki rodzinnej i sposoby jej uprawiania. Natura dylematów moralnych. 2. Sprawiedliwość w rodzinie czyli o podziale majątku. 3. Etyczne aspekty wychowania w ujęciu Arystotelesa i wybranych filozofów nowożytnych. 4. Etyka początków życia ludzkiego: Spór o zapłodnienie pozaustrojowe i wykorzystywanie zarodków nadliczbowych. Macierzyństwo surogacyjne. Przyszłe dziecko jako dawca narządu dla potrzebującego rodzeństwa lub rodzica. 5. Zaprojektowane dzieci, projektujący rodzice. Autonomia rodziców a obowiązek niewyrządzania genetycznej szkody swoim dzieciom. 6. Moralne i prawne aspekty sporu o przerywanie ciąży. 7. Etyka kresu życia. Eutanazja i wspomagane samobójstwo (także nieletnich). Dylematy
---------------	--

związane z *wrongful life* w kontekście wcześniactwa. Problemy transplantologii.

8. Wybrane koncepcje miłości (Platon, Fromm, Wojtyła, Lacan).
9. Etyka sfery seksualnej.
10. Przemoc w rodzinie.

Ćwiczenia (10 h):

1. Więzy rodzinne a treść moralności.
2. Miłość między rodzicami a dzieckiem, rodzaje miłości i jej zaburzenia w ujęciu Ericha Fromma.
3. Etyczne i psychologiczne konteksty udziału dzieci w polowaniach.
4. Etyka w czasach inżynierii genetycznej. Granice autonomii rodziców w decydowaniu o psychofizycznych zasobach swoich dzieci.
5. Moralna problematyka początków ludzkiego życia: spór o aborcję.
6. Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi.

Wykaz literatury podstawowej

Ćwiczenia (10 h):

1. James Rachels, *Więzy rodzinne a treść moralności* [w:] Jan Hartman, Jan Woleński (red.), *Wiedza o etyce*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2009, s.261-266 .
2. Erich Fromm, *Miłość między rodzicami a dzieckiem, Przedmioty miłości oraz Miłość i jej rozbitcie we współczesnym społeczeństwie zachodnim* [w:] tenże, *O sztuce miłości*, wyd. Rebis, Poznań 2019, s. 48-70 oraz s. 87-107.
3. Beata Kulisiewicz, *Prawne, psychologiczne i etyczne konteksty udziału dzieci w polowaniach* [w:] Dorota Probuca (red.), *Etyczne potępienie myślistwa*, Universitas, Kraków 2020, s. 163-177.
4. Michael Sandel, R. 1 *Etyka udoskonalania*, R.3 *Zaprojektowane dzieci, projektujący rodzice* oraz R. 4 *Eugenika stara i nowa*, [w:] tenże, *Przeciwko udoskonalaniu człowieka. Etyka w czasach inżynierii genetycznej*, Kurhaus, Warszawa 2014, s. 13-31 oraz 47-77.
5. Peter Vardy, Paul Grosch, *Aborcja i problem osoby*, [w:] idem, *Etyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010, s. 142-153.
6. Mary Anne Warren, *Przerywanie ciąży* [w:] Peter Singer (red.), *Przewodnik po etyce*, Książka i Wiedza, Warszawa 2000, s. 347-359.
7. Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s. 417-426.

Wykaz literatury uzupełniającej

- Arystoteles, *Etyka Nikomachejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
- Włodzimierz Galewicz, *Początki ludzkiego życia*, Universitas, Kraków 2010.
- Włodzimierz Galewicz, *Status ludzkiego zarodka a etyka badań biomedycznych*, Kraków 2013.
- Włodzimierz Galewicz, *Wokół śmierci i umierania*, Universitas, Kraków 2009.
- Jurgen Habermas, *Przyszłość natury ludzkiej: czy zmierzamy do eugeniki liberalnej?*, tłum. M. Łukasiewicz, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003.
- Jacek Hołówka, *Etyka w działaniu*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2001.
- Grzegorz Hołub, Piotr Duchliński (red.), *Ulepszanie człowieka. Perspektywa filozoficzna*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum, Kraków 2018.
- Immanuel Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, Antyk, Kęty 2001.
- John Stuart Mill, *Utylitaryzm. O wolności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Siddhartha Mukherjee, *Gen. Ukryta historia*, Wołowiec 2017.
- Friedrich Nietzsche, *Wiedza radosna*, "bis", Warszawa 1991.
- Friedrich Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, Wydawnictwo vis-à-vis/Etiuda, Kraków 2014.
- Robert Nozick, *Anarchia, państwo, utopia*, Wydaw. "Aletheia", Warszawa 2010.
- John Rawls, *Teoria sprawiedliwości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Jan Philipp Reemtsma, *Zaufanie i przemoc*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011.
- Jean Jacques Rousseau, *Emil czyli o wychowaniu*, Zakład im. Ossolińskich, Wrocław 1955.
- Michael J. Sandel, *Przeciwko udoskonalaniu człowieka. Etyka w czasach inżynierii genetycznej*, przeł. O. Siara, Kurhaus, Warszawa 2014;
- Julian Savulescu, „New Breeds of Humans: The Moral Obligation to Enhance” [w:] *Ethics, Law and Moral Philosophy of Reproductive Biomedicine* nr 1/2005.
- Peter Singer (red), *Przewodnik po etyce*, Książka i wiedza, Warszawa 2000.
- Robert Sinsheimer, *The Prospect of Designed Genetic Change*, [w:] Ruth F. Chadwick (red.), *Ethics, Reproduction and Genetic Control*, Routledge, London 1994.
- Anna Szklarska, *Sprawiedliwość w czasach kryzysu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015.
- Anna Szklarska, *Życie i upływ czasu w ujęciu Jeana Amery*, [w:] „Hybryda” nr 28/2016. s.23-25.
- Peter Vardy, Paul Grosch, *Etyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
- Maciej Zaremba Bielawski, *Higieniści. Z dziejów eugeniki*, Wołowiec 2011.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia)	10
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	2
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	50
	Przygotowanie pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	20
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	10
	Powtórzenie wiadomości (treści wykładów)	13
Ogółem bilans czasu pracy		125
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5